Ч. 292 Субота 1 (13) січня 1900. Рік IX

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік	зр.	2·40
на пів року	„	1·20
на чверть року	„	—·60
місячно . .	„	—·20

Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік	зр.	5·40
на пів року	„	2·70
на чверть року	„	1·35
місячно . .	„	—·45

Поодиноке число 3 кр.

Запросини до передплати.

За кілька днів скінчимо девятий рік нашого видавництва а приступимо до десятого. В проґрамі нашій не змінить ся нічого. Маємо докази на то, що наші читателї зрозуміли добре цїль нашого видавництва і пізнали ся на єго практичности. Будемо длятого і на дальше старати ся лиш ще більше розширити і поглубити дотеперішну проґраму в напрямі практичнім, так, щоби кождий з наших читателїв мав дїйстний хосен з нашої часописи та не жалував того гроша, який на ню видасть. Будемо докладати всїх сил, щоби наша часопись стала ся жерелом всякого знаня і несла сьвітло правди і науки в як найширші круги нашого народу, в як найдальші закутини нашого краю.

Одержавши від родини помершого в 1898 р. славного нїмецкого ученого і повістеписателя, Юрия Еберса призволене перекладу, зачнемо з новим роком друкувати найкрасшу єго повість в трех томах **Донька короля єгипетского.** Яка вартість сеї повісти, може найліпше посьвідчити та обставина, що она вийшла сего року вже в шіснайцятім виданю нїмецкім і многими тисячами примірників розійшла ся по всїм сьвітї, не говорячи вже про переклади єї на инші европейскі язики. Повість ся єсть заразом і вельми поучаюча, бо знакомить читателя з цїлим старинним сьвітом, з єго житєм, з єго звичаями і обичаями. Впрочім незадовго будуть наші читателї самі мати нагоду переконати ся о вартости сеї повісти.

Але коли ми з своєї сторони робимо все що можемо, щоби нашу часопись зробити хосенною для нашних читателїв, то мусимо і наших читателїв просити о поміч іменно же о то, щоби они приєднували нам як найбільше прихильників і передплатників, та щоби з цїлою енерґією виступали против всїх тих, що хотїли би держати наш нарід в темнотї і длятого з цїлою завзятостию аґітують против „Народної Часописи“.

„Народна Часопись“ буде і в новім роцї виходити під тими самими условями, що доси, а іменно:

Передплата у Львові в агенциї дневників Стан. Соколовского, пасаж Гавсмана, число 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік	4 Кор.	80 с.	
на пів року	2 „	40 „	
на чверть р.	1 „	20 „	
місячно	— „	40 „	

Поодиноке число 2 сотики.

З почтовою посилкою:

на цілий рік	10 Кор.	80 с.
на пів року	5 „	40 „
на чверть р.	2 „	70 „
місячно	— „	90 „

Поодиноке число 6 сотиків.

Вісти політичні.

(До ситуациї. — З угорскої делеґациї. — Вісти з середної Азиї. — Англійско-трансвальска війна).

Після вістий, які вчера розійшли ся у Відни, мають стати міністрами в кабінетї др. Кербера: Секцийний шеф Резек міністром для Чехії, Хлендовский міністром для Галичини, а др. Цїґлярж або др. Кноль, професори віденьского унїверситету, нїмецким міністром без теки. — В парляментарних кругах оповідають собі, що Чехи жадають побіч введеня до внутрішного урядованя ческого язика в ческих языкових округах, також обіцянки, що

9)

Спадаючі зьвізди, метеори і комети.

IV.

Природа комет, їх материя і сьвітло. — Дороги комет. — Як планета ловить комети. — Як розсипають ся комети по своїй дорозї. — Деякі важнїйші комети і спостереженя зроблені на них.

(Конець).

Майже не хоче ся вірити, а преці так єсть, що планети ловлять комети. Они не роблять їм при тім нїчого, не забирають їм їх материї, не відбирають їм сьвітла, анї не запалюють на них сьвітового огню; лиш то одно роблять, що скривлюють їх дорогу в таку, котра вертає сама в себе і стає еліпсою. А то ось як діє ся:

Кожда планета, чи велика, чи мала, чи має більше, чи менше маси, має в собі силу притягаючу, котрої вплив сягає аж до такого круга доокола неї, який відповідає єї масї. Обчислено, що притягаюча сила планети **Меркура** сягає так далеко від него, як єсть тисячна часть (0·001) полуміра дороги землї, або на 148.650 кільометрів; притягаюча сила планети Венери сягає на 445.950 кільометрів (або 0·003 — три тисячних — полуміра землї). Притягаюча сила землї сягає на 743.250 кільометрів (0·005). Марс, хоч менший як земля і Венус, сягає своєю силою так само далеко як Венус. Величезна планета Юпітер сягає своєю притягаючою силою аж на 41,622.000 кільометрів доокола; Сатурн сягає ще дальше, бо на 46,973.400 кільометрів. Притягаюча сила Ураноса не сягає так далеко, як сила Сатурна, але все ще дальше як сила Юпітера. Наконець Нептун, найдальша планета в нашім сонїчнім сьвітї, сягає аж на 74,473.650 кільометрів.

Подумаймож собі тепер, що в просторі сьвітовім суне ся звідкись комета, така сьвітова волоцюга, і нараз підходить до нашого сонїчного сьвіта. Сонце тягне єї тогди до себе, і комета летить до него щораз більше і більше, аж дійде найблизше до него, до т. зв. свого досоня (перігелїюм). Скоро комета дістала ся до сонїчного сьвіта, то єї дорога зачинає тут щораз більше каблукувато закривляти ся, і робить ся з неї параболя, котра в досоню найбільше закривляє ся. Минувши досоне, зачинає планета щораз дальше відсувати ся від сонця, і єї дорога розгинає ся знову, так, що нїколи би вже не вернула назад до того місця, звідки вийшла. Скоро в такім случаю комета на своїй дорозї не стрітить нїякої планети, котра би кругом впливу своєї притягаючої сили сягала аж до неї, то летить дальше в безконечний простір сьвіта, і щезає там без вісти.

Параболя, як вже знаємо, єсть така лїнїя, котра в однім місци єсть загнена, а котрої оба кінцї розходять ся від себе. Параболічна дорога комет єсть загнена там, де приходить найблизше до сонця, отже в досоню; чим дальше від досоня, тим більше єї кінцї розходять ся. Коли отже комета відлетить від сонця аж там, де єсть дорога найдальшої нашої планети, Нептуна, то оба кінцї єї дороги розійдуть ся вже так далеко, що притягаюча сила не досягне комети. Коли же комета ще не уйде так далеко, але знайде ся коло дороги близшої планети, Ураноса, то оба кінцї єї дороги ще не дуже розійшли ся, і длятого скорше може бути, що комета дістане ся в притягаючу силу сеї планети. Ще борше може она дістати ся в притягаючу силу Юпітера, бо кінцї єї дороги, коло дороги сеї планети ще менше відбігають від себе, а притягаюча сила Юпітера і круг єї діланя суть великі. Юпітер длятого притягає найбільше комет до себе. В наслїдок того комета зменшає значно свою скорість і скривляє свою дорогу в сторону до Юпітера. Ся планета може би таки зовсїм притягнула комету до себе, але знов сонце єї не пускає і длятого комета під впливом Юпітера зміняє свою безконечну, параболічну дорогу на еліпсовату — з волоцюги робить ся тогди періодична комета, котра що кілька лїт вертає назад до сонця. Довша вісь дороги (еліпси) такої комети єсть тогди пропорціональна до віддалї планети від сонця — а коли то єсть Юпітер, то вісь єсть 3 рази і одна сема ($3^1/_7$) так велика, як полумір дороги землї.

І дїйстно дуже богато періодичних комет має своє відсоне в тім місци, як дорога Юпітера а з того можна здогадувати ся, що то ся планета їх половила і пустила на еліптичну

при управильненю язикової справи урядники в замкненім німецкім язиковім окрузї не були би вправдї обовязані до знаня обох краєвих язиків, але в заміну за то будуть там установлені окремі урядники, а то для уможливленя полагоджуваня ческих подань в тім язицї.

Комісиї угорскої делеґациї приняли окупацийний кредит і ухвалили для міністра Каляя подяку і признанє за єго діяльність коло піднесеня і розвою окупованих країв. Міністер Каляй дав образ конфесийного руху в Боснї і Герцоговинї. Виказав, що неможливі суть до сповненя ті жаданя, яких домагають ся оріентально-православні опозицийні круги в вреда-ґованім ними автономічно-церковнім статутї. Бесїдник заявив що правительство не шукає борби з православними елементами, але противно, хоче сповнити їх бажаня, о скілько они можливі до зреалїзованя. Першим обовязком босаньского правительства є стояти на сторожи институций всїх віроісповідань без винятку і старає ся бути однаково для них всїх справедливе. На увагу п. Уґрона, котрий висказав бажанє, аби окуповані провінциї не були адмінїстровані в австрийскім напрямі і дусї, але аби адміністрация приготовлювала ґрунт для злуки окупованих земель з краями сьв. Стефана, міністер заявив, що в тій справі уважає себе за некомпетентного і не може говорити о тім, що буде в будучности. Окупованими краями не адмінїструє ся анї в австрийскім, анї в угорскім дусї, але в чисто босаньскім.

На вчерашнім засїданю ухвалила угорска делеґация буджет маринарки висказуючи командантови маринарки признанє за єго діяльність. Відтак розпочала ся дискусия над буджетом міністерства заграничних справ. Підчас нарад забрав голос спільний міністер скарбу Каляй і відпирав закид, немов би Угорщина в послїдних часах холоднїйше відносила ся до тридержавного союза. Каляй доказував, що лїберали, найбільше сторонництво на Угорщинї, що має величезну більшість у всїх законодатних тїлах, не змінили своїх симпатий для тридержавного союза, бо уважають єго за звязь, утворену виключно для оборони. Нї одна з союзних держав не має більших прав як инші, всї мають рівні права і рівні обовязки. Відповідаючи на питанє, чому Австро-Угорщина не постарала ся, аби Папа був запрошений на мирову конференцию до Гаґи, доказував міністер, що запросини розсилало правительство росийске, а австро-угорске правительство з гори заявило, що не буде мішати ся до тої справи. На тім перервано наради. Слїдуюче засїданє відбуває ся нинї.

Анґлїйска часопись Daily Mail приносить з Калькути сенсацийну вість, що индийске правительство одержало дуже поважні відомости о намірах Росиї супротив Персиї. Іменно хоче Росия за згодою Нїмеччини обсадити своїми войсками Персию, а Нїмеччинї в заміну за підпору дасть концесиї на зелїзницї в Персиї. О скілько та вість правдива, покаже найблизша будучність.

Анґлія наполохана критикою европейскої праси і дипльоматичними кроками інтересованих правительств, з причини арештованя кількох кораблів за мниму военну контрабанду, увільнила кораблї Herzog і General. Ствердженo також, що на Bundesrath-ї були члени червоного хреста, а не стверджено контрабанди. Говорять, що анґлїйске правительство на случай, коли би на тім кораблї не знайдено нїчого забороненого, дасть відшкодованє викликане задержанєм корабля. Оногди зревідовано також корабель австрийского Льойда і найдено муку, призначену як здає ся для Трансвалю. Муку задержано. Про занятє Бурами столицї краю Бечуанів Куруману, пишуть: Новий корнет Бурів Вісер виконав сьмілий атак і заняв місто в однїй хвили. Між тими, що дістали ся в полон, знаходить ся анґлїйский резидент в краю Бечуанів разом з жінкою, три капітани, вісїм ранених офіцирів, 120 вояків і 70 полїцаїв Кафрів. Бури забрали також чотири малі армати. В Льондонї панує великий неспокій з причини, що від двох днів нема з Ледісмеса ніяких вістий.

З руских товариств.

Загальні збори „Просьвіти" відбудуть ся дня 2 (н. ст.) лютого в великій сали Народного Дому у Львові. Близші оголошеня подадуть ся небавом.

В минувшім роцї видало товариство „Просьвіти" отсї книжочки: 1) „Ілюстрований народний календар", цїна 35 кр.; 2) „Сельскі аристократи сорокових лїт", комедия зі співами в трех діях, цїна 15 кр.; 3) „Про славного сербского ученого Вука Стефановича Караджіча" (з додатком про славяньске письмо і славяньскі правописи), написав Алекс. Борковский, цїна 12 кр.; 4) Цікаві розмови про держави і народи Европи", написав Любомир Селяньский, цїна 20 кр.; 5) „Батько Петро і єго дїти", оповіданє, цїна 10 кр.; 6) „Дещо про молоко", написав Володимир Хлопецкий, цїна 10 кр.; 7) „Приписи для оглядачів худоби і мяса", написав Андрій Лукашевский, ц. к. повітовий ветеринар в Мільци, цїна 20 кр.; 8) „Богдан Хмельницкий, часть III. 1649 до 1657", за М. Костомаровим написав Алекс. Борковский, цїна 25 кр. Отже члени Просьвіти за 1 зр. річної вкладки дістали 8 книжочок, за котрі, як би не були членами, мусїли би заплатити 1 зр. 47 кр., не рахуючи коштів пересилки. Книжочки друковали ся в 8—10 тисяч штук.

Нових членів прибуло торік 944, т. є. більше як в роцї 1896 а ще більше як в попередних роках, але менше як в роцї 1897, або 1898. Всїх членів за весь час, від коли „Просьвіта" основалась, вступило 11.961.

Нових читалень „Просьвіти" прибуло в минувшім роцї 112, також більше як в роцї 1896, а тим більше як в попередних роках, але менше як в роцї 1897 або 1898. В остатних двох місяцях, падолисті і груднн, зголошено до Намістництва основанє нових читалень „Просьвіти" в отсих 14 місцевостях: 1) в бучацкім повітї: Білявинцї; 2) повіт Чесанів: Башня-долїшня; 3) пов. Долина: Волоске-село; 4) Городенка: Копачинцї, Кунисівцї; 5) повіт Камінка: Яблонівка; 6) пов. Коломия: Коломия, Турка; 7) пов. Рогатин: Скоморохи старі; 8) пов. Станиславів: Блюдники, Мариямполь; 9) пов. Золочів: Олесько, Хватів; 10) повіт Жовква: Скварява-стара. — Найбільше читалень „Просьвіти" єсть в повітах: Перемишль 44, Рогатин 37, Стрий 36, Борщів 35, Золочів 32; найменше в повітах: Снятин, Добромиль і Чесанів по 5, Сянік 3, а Ліско 2.

Нових філїй „Просьвіти" основалось в остатних двох роках 5, а то: в Косові, Сокали, Гусятинї, Бережанах і Львові.

Докладнїйше справозданє з діяльности „Просьвіти" за остатні два роки тепер виготовляє ся.

дорогу. Може однакож і так бути, що Юпітер замість притягнути якусь комету і пустити єї по еліпсї відкине єї ще дальше, відсуне з параболїчної дороги і пустить на иншу ще більше розігнену, гіперболїчну дорогу.

З періодичних комет єсть 70 таких, котрих еліптичні дороги перетинають ся з дорогами планет, а коли їх впорядкувати після планет, то покаже ся що: на Меркура припадає 4 комети; на Венеру 7; на Землю 10; на Марса 4; на Юпітера 23; на Сатурна 9; на Ураноса 8, а на Нептуна 5. Крім того єсть ще 4 комет, котрі перетинають спільну площу доріг всїх планет далеко поза дорогою найдальшої планети нашого сьвіта, Нептуна, а се насуває здогад, що поза Нептуном, послїдною доси нам звістною планетою сонїчного сьвіта єсть ще якась планета, котра вже так далеко від нас, що ми єї не можемо видіти.

Ну, цікава тепер річ, як справують ся тоті сьвітові волоцюги на своїй новій, еліптичній дорозї, як їм веде ся в їх новім житю? Они не можуть позбути ся своєї непостійної натури і коли не можуть свобідно гонити по безмежнім просторі, то злоблені розсипають ся по своїй дорозї, як то найлїпше видко було по кометї Білї.

Австрийский капітан Біля (Biela) відкрив був дня 28 лютого 1826 в Йозефштадтї в Чехії комету, котрої дорогу доокола сонця обчислив був на 6 лїт і 270 днів. Тота комета показувала ся вже давнїйше в роках 1772 і 1806, а Біля шукав в 1826 умисно за нею, щоби переконати ся, чи она дїйстно верне, і дїйстно відкрив єї. Передпослїдний раз видко було ту комету під конець 1845 а з початком 1846 р. Зразу не було на тій кометї видко нїчого незвичайного. Она виглядала як і доси (1772, 1806, 1826, 1832) як-би якось досить рідка мрака, з яснїйшим ядром в серединї і з малим хвостом. Але вже дня 29 грудня 1845 добачили астрономи Генрік і Бредлї (Bradley) в Ню-гавен побіч головного ядра в кометї ще друге менше, котре висунуло ся було трохи наперед. Спостереженя в слїдуючих днях показали, що побічне ядро ставало що раз яснїйше і що раз більше відходило від головного. Дня 19 лютого 1846 оба ядра віддалили ся були вже так далеко від себе, що творили дві побіч себе ідучі комети, віддалені одна від другої на 310 000 кільометрів або 24 промірів землї. В шість лїт опісля в 1852 появили ся знов обі комети разом обійшовши раз доокола сонця, але тогди були вже більше як 9 раз дальше від себе, як в 1846 р.; віддаль одної від другої дійшла була на 205 промірів землї. Від того часу комета Білї десь щезла; єї не було видко анї в 1865 р., коли можна би було єї дуже добре добачити, анї пізнїйше в роках 1872, 1879, 1885 і 1892. Не що иншого лиш тота комета розсипала ся в рій спадаючих зьвізд, котрий особливо красно було видко в роках 1872 і 1885, коли то земля дня 27 падолиста переходила через дорогу тої комети.

Рій спадаючих зьвізд з 27 падолиста 1885 р. переконав особливо о єго звязи з кометою Білї. Сим разом заповіджено єго наперед. Комета Білї як вже сказано потребує около 6 і пів лїт, щоби обійти раз доокола сонця. Дня 27 падолиста в 1872 була она близько землї і викликала згаданий рій спадаючих зьвізд. То само могло було стати ся і в 1879 р. в $6^1/_2$ лїтах пізнїйше; але тогди була земля віддалена від комети на яких 300 мілїонів кільометрів і длятого не було спадаючих зьвізд. За то по двох обігах, отже як-раз в 13 лїт пізнїйше мусїла земля знов зійти ся з кометою а рій спадаючих зьвізд з 1885 представив ся ще красше як в 1872 році. Від сеї пори нема вже сумніву, що метеорити і рої спадаючих зьвізд то не що иншого лиш частинки комет, що розсипали ся на своїй дорозї. З комет, що ще до недавна були для нас якимись загадочними тїлами небесними маємо тепер кусні в наших музеях.

Але як іменно розсипає ся комета? Скоро комета, так зложена як то було сказано попереду, підійде близько сонця і з того боку, що обернений до сонця значно огріє ся, зачинають вибухати з неї ґази в сторону як сонце. Насамперед випаровує вугльоводень. При ще сильнїйшім огрітю виходить сод, а наконець випаровує і зелїзо, котре, як знаємо знаходить ся в многих метеоритах і очевидно мусить бути і в кометах. Підчас тих страшенних вибухів видимо як сьвітло комети заедно зміняє ся. Не без того що при тім вилїтають із ядра малі єго кусні. Коли то діє ся з невеликою силою, то тоті кусні розсипають ся по дорозї комети і творять так поволи нїби величезний обруч з т. зв. спадаючих зьвізд; колиж їх викидає величезна якась сила, то они летять в простор сьвітовий і звідтам опісля яко метеорити дістають ся до нас.

Труднїйше вже пояснити, як повстає мітла комети. Каже ся, що то ґази вибухають з комети, коли она підійде близько сонця; але тоті ґази, скоро дійдуть до якоїсь висоти завертають назад, розтягають ся позад комети і творять тогди мітлу або хвіст. А они завертають длятого назад, що сонце відпихає їх. В тім то як-раз і загадка, длячого сонце їх відпихає, коли оно противно притягає ід собі всї инші тїла? А дальше: мітла комети розтягає ся в просторі сьвітовім так далеко, як нїяке тїло в сьвітї, а мимо того, як здає ся, не робить она нїякого иншого впливу як лиш такого, що в нашім оцї викликує вражінє сьвітла. Наконець мітла своєю незвичайною прозоростию стає ся для нас ще більшою загадкою. Здає ся отже, що в творению мітли комети грають важну ролю якісь електричні сили. Здогади ті опирають ся на деяких важних спосте-

Новинки.

Львів дня 12-го січня 1900.

Редакция і адмінїстрация „Народної Часописи“ містить ся тепер в бюрах „Gazet-и Lwowsk-oї“ в каменици ч. 12 улиця Чарнецкого на II-ім поверсї і туди треба адресувати всякі письма.

— **Перенесеня.** Краєва рада шкільна перенесла заступників учителїв ґімназияльних Стефана Федева із Станиславова до II. ґімназиї в Перемишли, а Петра Кумановского з II. ґімн. в Перемишли до Станиславова.

— **Дирекция ц. к. Семинариї учительскої в Сокали** оповіщує: Нинїшним подає ся до прилюдної відомости, що іспити квалїфікацийні в речинци лютовім 1900 розпічнуть ся перед ц. к. комісиєю іспитуючою в Сокали дня 15 лютого 1900 о 8-ій годинї рано письменною частию, почім слїдують іспити устні. Поданя, заосмотрені в приписані документи, при долученю спису перероблених підручників, житеписи і поданю докладної адреси і послїдної почти петента, належить вносити через властиву ц. к. Раду шкільну окружну до ц. к. комісиї іспитуючої на руки Дирекциї ц. к. Семинариї учительскої в Сокали, найпізнїйше до 8 лютого 1900. — З ц. к. Комісиї іспитуючої для учителїв народних. — Сокаль, дня 9 січня 1900.

— **Засїдане видїлу руского товариства педаґоґічного** відбуде ся в суботу дня 20 січня о годинї 6-ій вечером.

— **Др. Едв. Корчиньский,** професор внутрішних недуг краківского унїверситету, обходив сими днями торжественно 25-лїтний ювилей фахової працї. Обхід відбув ся в унїверситетскій авли. Промовляли до ювилята проф. Обжут, ґр. Ст. Тарновский в імени сенату краківского унїверситету, проф. Якубовский в імени медичного факультету, проф. Кадий в імени медичного львівского видїлу, проф. Ґлюзїньский в імени б. учеників ювилята і богато инших. Вечером відбув ся бенкет в честь ювилята.

— **На дохід убогої молодїжи „бурси рускої“ в Бережанах** відбуде ся в четвер дня 1-го н. ст. лютого 1900 в сали Бережаньского Бояна Вечерок з танцями, на котрий запрашають: *Н. Бачиньский, О. М. Соневицкий, Др. А. Чайковский, Л. Глїбовицкий, О. Н. Садовский, О. І. Федюк, Н. Шухиньский.* Вступ від особи 2 Кор. Убори вечіркові. Добровільні датки з вдячностию приймає ся. Початок о годинї 8 вечером.

— **Намірене самоубийство дра Краттера.** Звістний львівский адвокат др. Фридрих Краттер, котрий спроневіривши кількадесять тисячів риньских, утїк був минувшого року до Америки, вернув назад до Галичини і хотїв онoгди в Кракові відобрати собі житє. Др. Краттер приїхав з Гамбурґа до Відня, і вчера дня 11 с. м. рано поїхав блискавичним поїздом до Галичини. Коли той поїзд о год. 2 мін. 33 станув в Кракові, вийшов др. Краттер з вагона реставрацийного і пішов до місця виходкового І. кляси. Там за хвилю знайдено его в крови і принесено до салї III. кляси, де зараз явив ся лїкар стациї ратункової і комісар полициї. Краттер стрілив до себе з револьвера в сторону серця і одна куля пробила легки, а дві всунули ся по ребрах. Полиция зробила особисту ревізию Краттера і знайшла при нїм лиш 20 сотиків, білет їзди з Гамбурґа до Кракова, множество жіночих фотоґрафій і запечатаний лист з написию, що его можна отворити лиш по смерти Краттера. В шпитали говорив Краттер, що вже в Гамбурзї хотїв відобрати собі житє і випив якоїсь отруї, але та нїчого єму не вдїяла. Здає ся, що Краттер коли подужає, буде імовірно арештований.

— **Через десять днїв живцем закопані.** З Тішина на Шлеску доносять: Дня 29 грудня мин. року копав керничник Іван Скіба з Рихвальда з своїм помічником Скутою криницю в громадї Забляч. Здає ся, що викопана керниця була зле оцимбрована, бо земля завалила ся і засипала обох людий в глубинї 16 метрів. На другий день приїхала на місце комісия з Одерберґа, а гадаючи, що в такій глубинї оба чоловіки під землею певно вже погибли, відложила відкопуване трупів аж до дня 2 січня. Керницю, що була засипана аж до 6 метрів під верх, треба було на ново і осторожно копати. Десятого дня по нещасливій пригодї докопано ся до 12 метрів глубини. В ночи на недїлю около 11-ої години зробила ся нараз в земли дїра, а з дїри почули ся стогни і слабий голос Скіби, котрий кликав: „Братя, ратуйте, я ще жию!“ Він сидїв через 10 днїв у ведрі присипаний зверха землею та держав ся ланцуха, а через цїлий час кріпив ся лиш тою водою, що капала крізь землю. Здає ся, що Скіба зійшов з розуму, бо его не можна було зараз видобути і треба було ще цїлу ніч відкопувати. Єго помічник мабуть вже погиб.

— **Тринайцятеро дїтий замерзло** коло села Мінніхшляґ в повітї новодомскім в Чехах. Перед кількома днями вертало тринайцятеро дїтий зі школи до дому і коло згаданого села захопила їх велика заметіль. Бідні дїти видко, були страшно помучили ся серед заметели і посїдали собі на купі снїгу, щоби відпочити, а щоби їм було теплїйше, збили ся всї в купку і обняли одні других. Так їх і знайдено неживих. Они видко стратили від студени притомність і заснули на віки, щоби вже не пробудити ся.

— **Помер** Йосиф Алексевич, аптикар в Самборі і заступник бурмістра, дня 8-ого с. м. в 54 роцї житя, скоропостижно, на серцевий удар.

Господарство, промисл і торговля.

— **Ц. к. Дирекция зелїзниць державних** оповіщує: Дня 14 січня 1900 передасть ся до прилюдного ужитку шлях зелїзничий Переворск-Розвадів зі стациями Переворск, Розвадів (теперішні стациї ц. к. зелїзниць держ.), Ґродзїско, Лежайск, Саржина, Лентовня, Рудник і Нисько, урядженими для загального руху і перестанком Тринча для руху особового і обмеженого пакункового. — З днем отвореня руху на тім шляху, змінить ся розклад їзди на шляхах Дембиця-Розвадів і Тарнобжеґ-Надбжезє. — Розклад їзди для шляху Дембиця-Розвадів-Переворск і Тарнобжеґ-Надбжезє буде оповіщений афішами.

Зелїзниця льокальна Фрайденталь-Кляйн-Морав. Після оповіщеня заміщеного в ґазетї Віденьскій розписано розправу офертову на роботи підторові, наповерхні і на будинки для нормально-торової зелїзницї льокальної Фрайденталь-Кляйн-Морав. Оферти буде принимати, найдальше до 31 січня 1900 в полудне протокол подавчий ц. к. Міністерства зелїзниць. — Близші услівя і потрібні прилоги можна переглянути в департаментї 18 згаданого Міністерства і в ц. к. управі будови в Опаві.

З днем 1 січня 1900 застановлено рух поїздів мішаних ч. 2055 і 2056 на зелїзници льокальній Hof in Mähren-Bärn-Andersdorf в окрузї ц. к. Дирекциї зелїзниць державних в Голомуци.

В окрузї ц. к. Дирекциї зелїзниць державних в Біляк отворено дня 20 грудня 1899 шлях зелїзничий Унтердравбурґ-Велян зі стациями Ст. Ґертруд Віндішґрец, Тіркендорф, Душе, Міслїнґ і Обер-Долїтш для загального руху і перестанками Ст. Іоган коло Дравбурґ, Гуда люкна і Пак для руху особового і пакункового.

Телеґрами.

Відень 12 січня. Парляментарна комісия польского Кола ухвалила, що нїякий член Кола не може увійти в склад кабінету дра Кербера.

Льоренцо-Маркез 12 січня. Портуґальска полиция завернула з дороги і відставила до Льоренцо богато портуґальских підданих, що хотїли перейти границю і прилучити ся до войск Бурів. Від тепер нїкому не вільно переступити границю, хиба за окремим дозволом начальника краю.

Льондон 12 січня. Після вечірних часописий має анґлїйска фльота з каналу Ля-Манш відплисти до Ґібральтару, а ґібральтарска попливе до полудневої Африки.

реженях, але нам годї тут близше над ними застановляти ся; перейдемо длятого ще до коротенького погляду на деякі важнїйші комети.

К о м е т а з 1680 р.: Після обчисленя Енке'го потребує ся комета 8810 лїт, щоби раз обійти доокола сонця, а віддаль єї в досоню від сонця єсть 925.000 кільометрів, отже в досоню підходить она до поверхнї сонця так близько, що єсть віддалена від него лиш на 232.000 кільометрів або 0·6 віддалї місяця від землї. У відсоню відходить она від сонця на 126.800 мілїонів (майже 127 мілїярдів) кільометрів, або 28 разів так далеко як Нептун від сонця. В досоню видко з неї сонце більше як четвертина неба, а у відсоню сонце для неї таке маленьке як для нас Нептун, як маленька зьвізда 9 ої величини, котрої вже не видко вільним оком. Тепло від сонця єсть на ній в досоню 25.800 разів більше а у відсоню 182.000 разів слабше як у нас на земли. В досоню жене комета зі скоростию 530 кільометрів на секунду, а у відсоню робить на секунду ледви 4 метри, отже ледви о половину так скоро як наші поїзди зелїзничі.

К о м е т а Г и л л е ' г о (Halley) єсть одна з найбільших і найдавнїйше добре знаних. Час єї обходу доокола сонця єсть 75 до 76 лїт. В досоню підходить до сонця о половину віддалї землї від сонця, а у відсоню єсть два рази так далеко віддалена як Уранос. В досоню робить она 54 кільометрів, а у відсоню 0·9 кільометра на секунду. В 1456 р. перепудила она дуже християн, котрі ворожили з неї загладу всего християньства від Турків, котрі в 1451 р. здобули були Константинополь. На тій кометі добачено перший раз виразно якісь вибухи, виходячі з єї ядра. Комета Гилле'го покаже ся знову в 1910 р.

Комета Саверталя або 1888 І., відкрита на Клинї Доброї надїї голим оком 18. лютого, мала дві мітли. Єї ядро було розскочило ся на три части, і тогди заяснїло дуже ясно жовтим сьвітлом. З ядра виходили дві величезні смуги сьвітла, як буває звичайно тогди, коли комета підійде близько сонця. То само з'явише повторило ся ще раз тогди, коли комета була вже відійшла далеко від сонця.

К о м е т а Г о л ь м е с а з 6 ого падолиста 1892 заяснїла нараз і ставала щораз яснїйша, так, що здавало ся мов би она сунула ся в простій лїнії до землї. То викликало було в Америцї великий переполох, і пішов здогад, що комета летить просто на землю.

К о м е т а У е л ь с а (Wells) в 1882 р. показала в своїм спектрум жовту лїнію соли, коли підійшла близько сонця.

А тепер ще кілька слів про становище комет в нашім сонїчнім сьвітї. Здає ся, що майже всї комети з виїмкою періодичних мають параболїчну дорогу і всї ті, що виходять дуже далеко з нашого сьвіта планетарного, тратять в далекій дали так дуже свою скорість, що она майже щезає і комети нїби стають. Але наше сонце не стоїть; оно разом з своїми планетами суне ся в просторі сьвітовім, а так само, здаєсь, сунуть ся і всї сталі зьвізди та порушають ся разом з нашим сонїчним сьвітом около якоїсь одної точки тяготи. А що рух сонця єсть майже такий самий як і всїх прочих сталих зьвізд, то комети, скоро відійдуть далеко від сонця і стратять свою скорість, отже нїби станут, то мусять все таки ще порушати ся разом з цїлим сьвітом нашого сонця і прочих сталих зьвізд. Здає ся отже, що комети не належать по правдї до нашого сонїчного сьвіта, лиш того більшого сьвіта, на котрий складають ся всї сталі зьвізди разом з нашим сонцем і єго планетами.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).